



Polski Instytut Spraw Międzynarodowych
Biuro Analiz

BIULETYN

nr 27 (215) • 19 czerwca 2004 r. • © PIISM

nr egz. PIISM 3.20

Redakcja: Krzysztof Balon, Sławomir Dębski (redaktor naczelny), Dorota Dołęgowska (redaktor techniczny), Adam Eberhardt, Beata Górka-Winter, Maciej Krzysztofowicz, Urszula Kurczewska, Grażyna Nowocień-Mach (redaktor tekstu), Emil Pietras (sekretarz Redakcji)

Posiedzenie Rady Europejskiej w Brukseli 17–18 czerwca 2004 r. – wybrane zagadnienia

Urszula Kurczewska

Przedmiotem posiedzenia Rady Europejskiej w dniach 17–18 czerwca 2004 r. były między innymi sprawy dotyczące stosunków zewnętrznych UE. Autorka omawia kilka ważnych decyzji RE dotyczących kolejnego rozszerzenia UE, strategii wobec Iraku, Europejskiej Polityki Sąsiedzkiej i procesu pokojowego na Bliskim Wschodzie. Kolejna sesja konferencji międzyrządowej zakończyła się kompromisem w sprawie projektu TUK. Traktat ten będzie przez najbliższe lata podstawą reform i rozwiązań systemowych w UE. Brak ratyfikacji TUK w jednym lub nawet kilku państwach członkowskich nie zmieni tego stanu rzeczy.

W dniach 17–18 czerwca 2004 r. odbyło się w Brukseli posiedzenie Rady Europejskiej (RE) oraz sesja robocza konferencji międzyrządowej. Przedmiotem prac RE były między innymi sprawy dotyczące stosunków zewnętrznych UE, w tym: rozszerzenie UE, Europejska Strategia Bezpieczeństwa, Europejska Polityka Sąsiedztwa, strategia wobec Iraku, proces pokojowy na Bliskim Wschodzie, a także walka z terroryzmem. Podczas sesji konferencji międzyrządowej osiągnięte zostało porozumienie w sprawie Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy (TUK). Odbyło się również spotkanie RE z Przewodniczącym Parlamentu Europejskiego (PE) Patem Coxem poświęcone omówieniu wyników wyborów do parlamentu.

Rada Europejska podjęła decyzje co do kolejnego rozszerzenia UE. Uwzględniając pozytywną opinię Komisji Europejskiej (KE), RE przyznała Chorwacji status państwa kandydującego do członkostwa w UE. Negocjacje akcesyjne mają się rozpocząć na początku 2005 r. Rada UE ma przygotować program negocjacji, biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia poprzednich negocjacji akcesyjnych. KE została zobowiązana do opracowania strategii przedakcesyjnej dla Chorwacji, w tym przedakcesyjnego instrumentu finansowego. Głównym zwolennikiem jak najszybszego rozpoczęcia tych negocjacji jest Holandia, która będzie sprawowała prezydencję w UE w drugim półroczu 2004 r. Zapoczątkowanie negocjacji akcesyjnych z Chorwacją prawdopodobnie przyczyni się w dłuższej perspektywie do

stabilizacji politycznej i gospodarczej w całym regionie. Integracja Chorwacji z UE wskazuje innym państwom Zachodnich Bałkanów, że wysiłki na rzecz dostosowania do wymogów Unii stwarzają perspektywę członkostwa w UE. To powinno być zachętą dla innych państw regionu do kontynuowania reform.

Dokonano również oceny dotychczasowych negocjacji akcesyjnych z Bułgarią i Rumunią. Negocjacje z Bułgarią zakończyły się w połowie czerwca br., a stan przygotowań Bułgarii do wymogów członkostwa w UE oceniany jest jako bardzo dobry. Natomiast negocjacje z Rumunią napotykać wiele trudności. Pojawiły się nawet wątpliwości, czy Rumunia będzie gotowa zakończyć je do grudnia 2004 r. Najprawdopodobniej jednak Unia będzie chciała dotrzymać ustalonego kalendarza akcesji, tj. podpisania traktatu akcesyjnego w 2005 r., następnie jego ratyfikacji i przyjęcia obu państw w 2007 r. Wprowadzono jednak zastrzeżenie mówiące, iż przystąpienie obu państw może zostać odroczone o rok, jeśli nie dokonają one wszystkich niezbędnych reform i nie wypełnią wszystkich stawianych kryteriów. Ponadto Rada Europejska omówiła także możliwość rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych z Turcją, chociaż ostateczną decyzję podejmie prawdopodobnie w grudniu 2004 r., po ogłoszeniu przez KE raportu na temat stanu przygotowań Turcji.

Kolejnym zagadnieniem omawianym na posiedzeniu były plany pomocy dla Iraku. Rada Europejska przyjęła ogłoszoną na początku czerwca 2004 r. przez Komisję Europejską strategię budowy stosunków UE z Irakiem. Strategia przewiduje działania, które mają wesprzeć polityczną i gospodarczą stabilizację Iraku, wprowadzenie demokracji i gospodarki rynkowej oraz polityczną i ekonomiczną integrację kraju z regionem i systemem międzynarodowym. KE przyjęła strategię dzień po uchwaleniu przez Radę Bezpieczeństwa ONZ rezolucji nr 1546 w sprawie Iraku¹. Strategia może pomóc w unormowaniu sytuacji w Iraku, ale też przyczynić się do złagodzenia podziałów wewnątrz UE w kwestii amerykańskiej interwencji w Iraku.

W najbliższych miesiącach będzie to między innymi pomoc w przygotowaniu wyborów parlamentarnych. Po wyborach zakłada się kontynuację pomocy humanitarnej UE i wspierania odbudowy Iraku (na te cele KE przeznaczyła w latach 2003–2004 350 mln euro) oraz stworzenie warunków do przywrócenia unijnego systemu preferencji handlowych. Przewidziano też konsultacje z międzynarodowymi instytucjami finansowymi na temat ograniczenia irackiego zadłużenia zagranicznego, które jest szacowane na 120 mld dolarów. KE zaproponowała przeznaczenie w 2005 r. dalszych 200 mln euro na odbudowę Iraku. W porozumieniu z ONZ, UE może zapewnić pomoc przy opracowaniu konstytucji dla Iraku, a także przy budowie instytucji demokratycznych, zapewnieniu rządów prawa i poszanowania praw człowieka. KE proponuje też nawiązanie formalnego dialogu z władzami Iraku oraz ustanowienie wspólnych unijno-irackich grup roboczych, które zajmowałyby się współpracą w sprawach gospodarczych, energetycznych, praw człowieka, czy walki z terroryzmem. W dłuższej perspektywie przewidziano m.in. rozpoczęcie negocjacji z Irakiem nad porozumieniami handlowymi, jakie mają inne kraje regionu, przyznawanie kredytów z Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz ustanowienie przedstawicielstwa KE w Bagdadzie. Przyjmując nową strategię teraz, UE daje polityczny sygnał, że chce nawiązać dialog z nowymi władzami Iraku i przygotowuje podstawy tego dialogu.

Rada Europejska zaakceptowała zaproponowaną przez KE Europejską Politykę Sąsiedztwa (*European Neighbourhood Policy – ENP*), która zakłada podjęcie przez UE działań na rzecz stabilności, bezpieczeństwa i dobrobytu w sąsiedztwie Unii².

¹ R. Tamogórski, *Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1546 w sprawie Iraku z dnia 8 czerwca 2004 r.* „Biuletyn” (PISM), nr 26 (214) z 16 czerwca 2004 r.

² A. Eberhard, M. Krzysztofowicz, *Europejska Polityka Sąsiedztwa (ENP) – propozycje Komisji Europejskiej.* „Biuletyn” (PISM), nr 20 (208) z 14 maja 2004 r.

Przewiduje się, iż dzięki ENP zostanie uzyskana większa spójność polityki UE i poszczególnych państw członkowskich UE wobec państw sąsiednich, m.in. Ukrainy, Białorusi i Mołdowy. KE przedstawi w najbliższym czasie Radzie UE propozycje, uzgodnione z poszczególnymi państwami sąsiednimi, planów działania, które są podstawowym elementem Europejskiej Polityki Sąsiedztwa. RE zdecydowała o włączeniu do grupy państw sąsiednich także Armenii, Azerbejdżanu oraz Gruzji.

Rozpatrzono także końcowy raport KE w sprawie strategicznego partnerstwa UE z regionem śródziemnomorskim i Bliskim Wschodem, które jest realizowane w ramach procesu barcelońskiego. Wiele problemów dotyczących tych regionów wymaga współpracy UE ze Stanami Zjednoczonymi. Podczas ostatniego szczytu G8, w czerwcu br. został przyjęty dokument zawierający propozycje budowy partnerskich relacji z regionem Bliskiego Wschodu³. Dla Unii rozwiązanie konfliktu między Autonomią Palestyńską a Izraelem jest „strategicznym priorytetem” w stosunkach z państwami regionu Bliskiego Wschodu, gdyż dotychczasowe działania UE zmierzające do demokratyzacji regionu i przyspieszenia rozwoju gospodarczego tego regionu okazały się niewystarczające. UE stoi na stanowisku, że budowanie strefy pokoju, postępu i dobrobytu bez uprzedniego rozwiązania tego konfliktu jest skazane na niepowodzenie.

W sprawach instytucjonalnych RE nie uzgodniła nominacji na stanowisko przewodniczącego Komisji Europejskiej. Prawdopodobnie podczas posiedzenia w lipcu br. RE powróci do tej kwestii, gdyż PE powinien zatwierdzić tę kandydaturę na swoim pierwszym posiedzeniu plenarnym.

Podczas sesji konferencji międzyrządowej przyjęto kompromisowe rozwiązania dotyczące projektu Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy. Tematy, co do których istniały wyraźne różnice zdań były omawiane na szczeblu szefów rządów i państw UE. Były to przede wszystkim: podział głosów w Radzie Ministrów (RM), liczba komisarzy w KE, minimalna liczba deputowanych w PE, treść preambuły TUK. Państwa UE zaakceptowały w TUK zasadę podwójnej większości przy podejmowaniu decyzji w RM. Większość w RM zdolna do podejmowania decyzji ma się składać z 55% państw członkowskich i 65% obywateli UE. System ten jest uzupełniony o dodatkowe zabezpieczenie w postaci tzw. mniejszości blokującej, tj. mniejszość musi reprezentować co najmniej 35% ludności z co najmniej 4 państw. Włączono także postulat Polski przyjęcia zasady, że konsensusu w RM poszukiwano by do momentu znalezienia „lepszego kompromisu”, jeśli decyzji sprzeciwia się kilka państw reprezentujących co najmniej 26% ludności. Odpowiednie postanowienie, które ma obowiązywać do 2014 r., nie zostało jednak włączone do TUK, ale znalazło się w protokole dodatkowym dołączonym do TUK.

TUK będzie podstawą reform i rozwiązań systemowych w UE w najbliższym dziesięcioleciu. Brak ratyfikacji TUK w jednym lub nawet kilku państwach członkowskich nie zmieni tego stanu rzeczy. Wśród państw członkowskich UE panuje konsensus, iż reformy instytucjonalne są niezbędne, dlatego punktem odniesienia do dalszych ewentualnych dyskusji zawsze będzie już TUK a nie traktat nicejski. Należy jednak zauważyć, iż między państwami członkowskimi UE nie ma zgody co do kierunku dalszego rozwoju Unii, czy ma on zmierzać w stronę federalizacji czy też wspólnoty państw. Wskazują na to trudności z wyborem przewodniczącego Komisji Europejskiej. Podobnych kłopotów należy oczekiwać przy wyborze przewodniczącego Rady Europejskiej.

³ A. Gradziuk, *Szczyt G8 w Sea Island w Stanach Zjednoczonych*, „Biuletyn” (PISM) nr 25 (213) z 15 czerwca 2004 r.

OGŁOSZENIA

„Polski Przegląd Dyplomatyczny”

t. 4, nr 3 (19), 2004

Spis treści

Sejm, Senat, polityka zagraniczna

ARTYKUŁY

Cezary Mik

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej a nowa regulacja działania Sejmu i Senatu

Maciej Graniecki

Kilka uwag w sprawie pozycji parlamentu w nowej sytuacji

– po akcesji Polski do Unii Europejskiej

The Lord Plumb of Coleshill

Rola parlamentów narodowych w państwach członkowskich Unii Europejskiej

Klaus Hänsch

Rola parlamentów narodowych w Unii Europejskiej

Agata Kołakowska, Małgorzata Krystyniak, Adriana Żelazo

Acquis Schengen w Rzeczypospolitej Polskiej i innych państwach przystępujących do Unii Europejskiej 1 maja 2004 r.

Artur Gradziuk

Negocjacje handlowe na forum WTO w ramach Doha Development Agenda

i ich implikacje dla Polski

RECENZJE

Janusz Dołęga

Tanaka Akihiko, *The New Middle Ages. The World System in the 21st Century*

Jan Kieniewicz

Ryszard Skowron, *Olivares, Wazowie i Bałtyk. Polska w polityce zagranicznej Hiszpanii w latach 1621–1632*

Włodzimierz Borodziej

Debra J. Allen, *The Oder-Neisse Line. The United States, Poland and Germany in the Cold War*

Noty bibliograficzne

DYSKUSJA REDAKCYJNA

Stolica Apostolska w stosunkach międzynarodowych

KRONIKA DYPLMATYCZNA

Kalendarium dyplomatyczne (I)

Kalendarium dyplomatyczne (II)

PISM

Rozwiązanie?

Konkurs stały

Listy do Redakcji

Autorzy

Publikowali w „Polskim Przeglądzie Dyplomatycznym” 1–19

„Polski Przegląd Dyplomatyczny”
do nabycia w siedzibie Instytutu, w sprzedaży wysyłkowej
(po złożeniu pisemnego zamówienia pocztą, faksem lub przez Internet: www.pism.pl/czasopisma.html)
oraz w wybranych księgarniach: www.pism.pl/ksiazki-ksiegarnie.html